

אלג'ימלינו אמן הצלליות * העורך שפירסם את

סיפורו הראשון של ש"י עגנון * ה"בילדונגסרומן"

הראשון * לאן נעלמו הקולות? - סיפורי זן ושירי הייקו

תולעי תרבות

ז'דאושיסט

הקירקסי שבכל האירועים בעלי היומרה האמנותית, שנערכו במופע הבידור-התתי-אמנותי תל-חי 80, בהפקתו של הגיאולוג **אמנון ברזל**, היה זה שהציג אמן הצלליות הירושלמי, **אברהם אלג'ים-אורי**, פסק, המכונה כפי אמני ירושלים, "אלג'י-מלינו אמן הצלליות".

אופק, דמות אלמונית לדורות החדשים של האמנות הארצישראלית, עוסק מה שנים בהקנת צלליות של כלבים וחתולי לים באמצעות מראות, כאותו משיק-ילדים גודע. הוא טוען וזכתי-יוצרים על הקרנה זו.

במופע תל-חי 80 הקריין מר אופק אלג'ים במראותיו את המילה, "אלהים".

אברהם אופק-אלג'ים
סמל הניווט באמנות הישראלית

כמעשה של אמנות-מושגית. במעשה זה המחיש את הריקנות של האירוע הגלילי, שבהפקת מר ברזל.

אופק-אלג'ים לא החל את דרכו כאמן צלליות המקריין את שם האלוהים לשווא, על פני נופים גליליים. אופק-אלג'ים החל דרכו כפוליטרוק אמנותי של השומר-הצעיר בשיא העידן ה'ז'דאונובי. כותב שורות אלה זוכר את אופק-אלג'ים, כא שר זה היה עובד בקני השומר-הצעיר ודואג לגלות כישרונות-ציור כלשהם, כדי לכוונם, להנחותם, להדריך על בסיס ערכי הריאליזם הסוציאליסטי, הלא הוא הציור הסטאליניסטי. אופק-אלג'ים עשה בסגנון השומר הצעיר בציור, את אשר עשה הסופר **מושה שמיר** בספרות. אלא שהראשון עשה זאת בחוסר כישרון מובר-הק, בהשוואה לפעולתו של שמיר.

אחת לחודש היה אופק-אלג'ים מגיע אל קן השומר-הצעיר בירושלים, לבחון את ציוריה-קירי, אותם צייר הניכי הקן. כמו כן בדק פוסטרים להפגנות. היה בנגוד שלנו בחור בשם יותם, שהיה בו ניצוץ כישרון של צייר, ודומני שהיה זה אופק, שקיצץ בנטיעה הרכה הזאת והשחיתה עד תום.

ביחד עם ג'רשון קניספס, נפתחי **בזם** (אבי הורם האמנותי המכונה "בז מת"), דני קרוין ועוד אמנים ריאליס-

טיס-סוציאליסטים, פעל אופק-אלג'ים והר גיע לשיא-הישגיו בטרם מלאו לו עשרים. מזה יותר מ-25 שנים חי אופק-אלג'ים בצל שיא הישגיו האמנותיים. אותו הוא נושא כצלב על גבו, בעודו מנסה לשווק את עצמו, למכור ולעניין, באופנים שונים, באמצעות זרמים שונים בעולם הי אמנות.

אלא שתיסכוליו קברו את כישרונו, או את שריו כישרונו, ועם השנים הוא הפך עסקן-אמנות-ירושלמי-מקומי. בהדר-גה עבר מאדיקות רבה בדתו של קארל **מארקס** לאדיקות בדתו של גיבור יצירתו האחרונה - אלוהים. במהלך אותן שנות גישוש וניסיון הצליח אופק-אלג'ים למחוק את שאריות שמו הטוב, ולהפוך לסמל של כל הרע והרקוב שבאמנות הי ישראלית. במשך כחמש שנים התסיס את תלמידיו האקדמיה בטענה-התביעה להפוך את בצלאל האקדמיה לאמנות-יהודית. בי אותה תקופה נכשל בתפקידו "כיועץ-אמנותי" תי ומנהל מחלקת-האמנות בטלוויזיה. הוא השחית שם את כל שעשו קודמיו.

במהלך עשר שנות ישיבתו בירושלים יצר אופק-אלג'ים ציור-קיר ריאליסטי-סוציאליסטי-יהודי על קיר הדואר-המר-כוי בירושלים. ציור-קיר זה נחשב לאחת האפיסודות הגרועות שבאמנות הישראלית. בשנים האחרונות חבר אופק-אלג'ים לשני אמנים רוסיים, וביחד עמם הקים אירגון לפרויקטים ציוריים בנוסח לאומני, בשם לווינתן. אחד מהפרויקטים בוצע ליד הגדר-הטובה, פרויקטים אחרים נעשו בי חנות המישטרה בירושלים. כמות גדולה של צלליות אמנות, אותן הפיק אלג'י-מלינו במידבריה-הודו, נעלמו מיד עם שקיעת השמש ביום יצירתן.

המהפך הפוליטי היה שעת הרצון האחר-רונה של אופק-אלג'ים. מעבר לערכים של "ולא תעשה לך פסל ומסכה..." נזקק שריהיגוני-התרבות **זבולון המר** לאמן בעל אמונה דתית, שיהיה מסוגל לשלוט באמני ישראל. את צרכי השר הדתי סיפק אופק-אלג'ים. הוא מונה כחבר במועצה לתרבות-ולאמנות, כנציגים של הציירים. בוועידה האחרונה של אירגון הציירים בישראל הבהיר אופק-אלג'ים, בעזרת צלליות בנוסח הריאליזם הסוציאליסטי, שר מוטב להם לבחור בו, כראש אמני ישראל. האמנים, שלא הבינו בדיוק לאן חותר אופק-אלג'ים, בחרו בו חלקם מתוך הנופה להמר וחלקם מתוך חוסר עניין בנעשה באגודתם.

התוצאה: אופק-אלג'ים הוא נציגם של האמנים במועצה-לתרבות-ולאמנות, והוא גם נשיאם. במילים אחרות: אין פרויקט אמנותי ציבורי כלשהו יכול להתבצע בישראל, בלא תמיכתו של אופק-אלג'ים. זו הסיבה שהניעה את ארגון תל-חי 80, מר אמנון ברזל, להביא את אופק-אלג'ים וצלליותיו אל המופע-הבידורי, שנועד להיות שיא-הבידור האוונגרדי. הש תפתחו של אמן-הצלליות במופע הגלילי הבטיחה, מן הסתם, את "השקט התשייתי" מצד משרד-החינוך-והתרבות, שכן פנו שי הדת במישור לא הבינו את אשר ומהותו של תל-חי 80. לאופק-אלג'ים היה מופע זה בבחינת הכרה בו, במראות שלו ובצלליות שלו.

במאי קולנוע צעיר, שנכח בהקרנת האלוהים של אופק-אלג'ים בעזרת המראה שלו, מילמל: "אלמולינו, אמן דצלי ליות, היה עושה את זה פי עשר יותר טוב ויותר משכנע!" אופק-אלג'ים הוא הסמל הבולט ביותר של הניווט באמנות הישראלית. סמל ש-יעלם, מן הסתם, אחרי השקיעה, כאשר השמש תחדל להקריין את צלליתו על הסלע המוצק של האמנות הישראלית.

כתבי-עת

התנופה והאחרית

צינוני-דרך מכובדים, לבחינת תולדותיה של הספרות הארצישראלית במאה ה-20, הם כתבי-העת הספרותיים שראו אור כאן. כתבי-עת כהאדמה, שבעריכת **יוסף היום ברנר**, מציג את התקופה הראי-שונה שלאחר מלחמת-העולם הראשונה. כתבי-עת אחר, **טו**, שבעריכת **אורי צבי גרינברג**, מייצג את אמצע שנות ה-20. כתובים שבעריכת **אברהם שלונסקי** ו**אליעזר שטיינמן** מייצג את העשייה של שנות ה-30, בעוד שילקוט הרעים, ש-בעריכת **שלמה טנאי ומושה שמיר**, מייצג את האוונגרד הפלמ"חי של אמצע שנות ה-40. לקראת ויכוח, שבעריכת **נתן זך** ועמיתים, מייצג את האוונגרד של שנות ה-50 וראשית ה-60. סיון קורי-אה, שבעריכת הדוקטור **מנחם פרי**, מייצג ניסיונות להגדרה מחודשת בראשית שנות ה-70, ופרוזה הצליח לגבש סביבו בשנתיים האחרונות את היוצרים הייצוריים והניסיוניים של ימים אלה. כתבי-עת שנשכח ברבות השנים הוא העומר, ראשון כתבי-העת בעלי המטרה הספרית-תית המוגדרת, שנערך בידי **שימחה אלטר גולמן**, המכונה **ש. בן-ציון** (1870-1932), אביו של המספר והצייר **נחום גוברין**.

את מלאכת גאולתו של העומר מתהום הנושייה עשתה החוקרת **נורית גוברין** בספרה העומר - תנופתו של כתבי-עת ואחריותו. בספר זה תרמה הפרופסור גוברין הרבה למלאכת המיון והקיטלוג

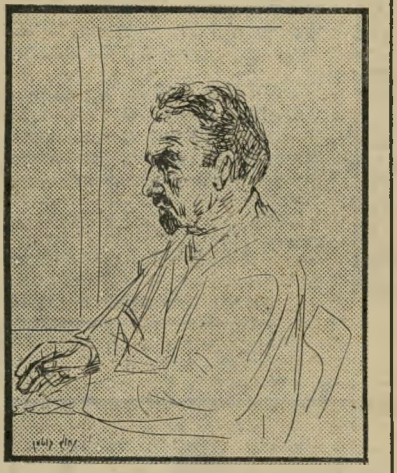
נורית גוברין
גאולה מתהום הנושייה

של כתבי-העת, ולבחינת תרומתם לספרות בארץ-ישראל.

סיפור העומר הוא סיפורו של המאמן * נורית גוברין - העומר - תנופתו של כתבי-עת ואחריותו; הוצאת יד יצחק בן-צבי, 284 עמודים.

להניח בארץ בשנים 9-1906 בסיס למרכז ספרותי עברי, בעוד שעיקר הספרות העברית נכתב ברוסיה ובמרכז-אירופה. זהו סיפורו של הסופר שימחה בן-ציון, איש אודיסה, שעלה ארצה כדי לבסס מרכז תרבותי זה, כחלק מאמונתו בתורת אהר"ה העם, בדבר יצירת מרכז רוחני בארץ-ישראל.

אם יש ערך כלשהו למילה "חזון" הרי שהעומר הוא בבחינת המחשה של מילה זאת. עצם הניסיון לפרסם כתבי-עת ספרותי על טהרת נושאי התרבות של ארץ-ישראל, במקום שבו מצויים רק 50 אלף יהודים, שחלקם אינו דובר עברית, הוא ביטוי לחזון ואמונה נחושים ונחרצים. העומר אינו כתבי-עת מעולה, אך הוא היה כתבי-עת שריכוז מאמרים, החל במאמריו של ישראל אהרונזי חיות הבית ש-בארץ-ישראל, עבור דרך רשימתו של **מיכה יוסף ברדיצ'בסקי** מלשון אל-לשון, וכלה בבאר חפרנו **למאיר זידי**

שימחה בן-ציון (גוטמן)
לצקת אמנות בכוח הלשון העברית

קניספס. היו בו רשימות סטאטיסטיות מרתקות, כפי שלוקטו בידי **זאב סמיר-לנפקי**, וראשוני סיפוריו של **מושה סמיר-לנפקי**, הוא חוג'ה מוסה. פורסמו בו דברים של **בר-טוביה**, שיר של המ-שורר **יצחק קצנלסון** וסיפורים של **יצחק שמיר** על חיי הספרדים.

ש"י מישאטשקיס. את סיפורו החי-שוב הראשון של חתן הנובל **ש"י עגנון**, פירסם ש. בן-ציון בהעומר, ודי בכך, כדי להעריך את תרומתו של כתבי-עת זה לספרותנו. עגנון, ששימש תקופה קצרה כמזכיר-המערכת של העומר, בשמו הקודם **ש"י מישאטשקיס**, נחשב למעריך ולמכבד של בן-ציון ושל פעלו הספרותי. בראיון של עגנון עם **גליה ירדני** סיפר לה מעט מזכרונותיו על בן-ציון: "הייתי צעיר מאוד ותמים עוד יותר. הכאתי עמי את כל הנאיביות של העיירה. היכולה את לשער בנפשך מה היתה כשבילי הפגישה עם כל הסופרים שהיו אז בארץ?"

(— —) ש"י בן-ציון היה הסופר הראי-שון שנשגשגי עמו בארץ, ואף הוא עשה עלי רושם עצום. הוא היה אסתטי, בעוד שכרנר היה איש המוסר. בן-ציון היה אופטימיסט וקיווה לייסד מין ספרות ארץ-ישראלית חדשה; בעוד אשר ברנר היה פסימיסט..."

סיפרה-מחקרה של גוברין גודש בפרטי פרטים העוסקים באותם ימי ראשית של המאה וספרותנו בארץ-ישראל. היא משי-בצת מידע שלוקט במשך הזמן, ומפרטת